

ተፋሰስና መስኖ ማኅበራት – ከአዋጅ ቁጥር 985/2016 የተወሰዱ ተዛማጅ ይዘቶች

Watershed Cooperatives – Relevant Provisions of the Cooperative Societies Proclamation No. 985/2016
(Federal Negarit Gazette No. 7, 23 December 2016)

ይህ ሰነድ የኅብረት ሥራ ማኅበራት አዋጅ ቁጥር 985/2016ን መሠረት በማድረግ ከተፋሰስ ማኅበራት ጋር የሚዛመዱ አንቀጾችን በአማርኛ ማጠቃለያ መልክ ያቀርባል። ማጠቃለያዎቹ የይዘት ትርጉም እንጂ የአዋጁ ቃል በቃል ጥቅስ አይደሉም፤ ለሕጋዊ አገልግሎት የአዋጁን ኦሪጅናል ቅጂ ይመልከቱ።

አስፈላጊ ማስታወሻ፡ አዋጅ 985/2016 «ተፋሰስ»፣ «መስኖ»፣ «የአፈርና ውኃ ጥበቃ» ወይም «የውኃ ሀብት አጠቃቀም»ን በስም የሚደነግግ አንቀጽ የለውም። ሁሉንም የኅብረት ሥራ ማኅበራት የሚመለከቱ አጠቃላይ ድንጋጌዎች (አካባቢ ጥበቃ፣ የጋራ ንብረት፣ ፕሮጀክቶች፣ መሬት) ብቻ ነው የሚተገበሩት። ዝርዝር የተፋሰስና የመስኖ ሥራ ደንቦች በሌሎች ሕጎችና መመሪያዎች ውስጥ ይገኛሉ (ክፍል 8 ይመልከቱ)።

1. የማኅበር ዓይነትና አመሠራረት

አንቀጽ 8(1)	የኅብረት ሥራ ማኅበር ምርት ለማምረት፣ አገልግሎት ለመስጠት፣ ወይም ሁለቱንም አጣምሮ ሊመሠረት ይችላል።
አንቀጽ 8(2)	የሚቋቋሙ ማኅበራት በሕግ በተከለከሉ፣ ለሕዝብ ሞራል በሚዳረሩ ወይም የአካባቢ ደኅንነትን በሚጎዱ ዘርፎች መሆን የለባቸውም። ሥልጣን ያለው አካል ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ጥናት ካካሄደ በኋላ በአካባቢው ያለውን ሀብት በመለየት የአማራጭ ዘርፎችን በማቅረብ ሙያዊ ድጋፍ ይሰጣል።
አንቀጽ 7(2)፣ 7(3)	መሠረታዊ ማኅበር በተወሰነ አካባቢ በሚኖሩ ወይም በሚሠሩ ግለሰቦች፣ ቢያንስ በ50 አባላት ይመሠረታል፤ ሥልጣን ያለው አካል በመመሪያ እነስተኛውን የአባላት ቁጥር ሊወስን ይችላል፤ ሆኖም ከ10 ሊያንስ አይችልም።
አንቀጽ 2(9)	«የማኅበሩ የሥራ ክልል» ማለት በማኅበሩ መተዳደሪያ ደንብ የተወሰነና ሥልጣን ባለው አካል የተመዘገበ የሥራ አካባቢ ነው።

2. የአካባቢ ጥበቃ ኃላፊነት

አንቀጽ 21(2) ሀ፣ ለ	ለአካባቢው ሕብረተሰብ ስለ ኅብረት ሥራ ማኅበር ጽንሰ ሐሳብ ግንዛቤ መፍጠርና ማስተዋወቅ፤ በአካባቢ ልማትና ጥበቃ ሥራዎች ላይ መሳተፍ።
አንቀጽ 21(7)	ማኅበራት በሚያከናውኗቸው ሥራዎች በአካባቢና በሰው ደኅንነት ላይ ጉዳት እንዳይደርስ አካባቢን የመጠበቅ፣ የማልማትና የመንከባከብ ኃላፊነት አለባቸው።
አንቀጽ 5(7)	ማኅበራት አባላቶቻቸው በሚያጸድቋቸው ፖሊሲዎች አማካኝነት ለማኅበረሰባቸው ዘላቂ ልማት ይሠራሉ።
አንቀጽ 6(1)፣ 6(2)	የማኅበራት እቤቶች ራስን በራስ መርዳት፣ የግል ኃላፊነት፣ ዴሞክራሲ፣ እኩልነት፣ ፍትሃዊነትና ወንድማማችነት ሲሆኑ፤ የሥነ ምግባር እቤቶቻቸው ታማኝነት፣ ግልጽነት፣ ተጠያቂነት፣ አሳታፊነት፣ ማኅበራዊ ኃላፊነትና ለሌሎች ማሰብ ናቸው።

3. ፕሮጀክቶች፣ መሬትና የጋራ ንብረት

አንቀጽ 21(2) ሠ	የአባላትን ችግር የሚፈቱ ፕሮጀክቶችን መንደፍ።
--------------	-------------------------------

አንቀጽ 21(4) ቸ፣ ጎ	ፌዴሬሽኖች ለአባል ዩኒየሽኖች የፋይናንስና የቴክኒክ ድጋፍ መስጠት፣ እንዲሁም ለማኅበራት የመሠረተ ልማት ግንባታዎችን ማስተባበርና መደገፍ ይችላሉ።
አንቀጽ 43(1) ለ	በመመሪያ መሠረት ማኅበሩ ሥራውን ለማከናወን ወይም አገልግሎት ለመስጠት ከክልል መሬት በምደባ ሊያገኝ ይችላል።
አንቀጽ 25(2) ሐ	አባላት የማኅበሩን የጋራ ንብረት የመጠበቅ ግዴታ አለባቸው።
አንቀጽ 44	የማኅበሩ ንብረትና ፈንድ ለአባላት ወይም ለሌላ ወገን አይከፋፈልም (በአንቀጽ 45 እና 59 ከተደነገገው በስተቀር)።
አንቀጽ 27(4)	ዕጣ በገንዘብ ወይም በዓይነት ሊከፈል ይችላል፤ በዓይነት የሚከፈል ዕጣ በማኅበሩ መተዳደሪያ ደንብ ይወሰናል።
አንቀጽ 4(2)	የአባላትን ዕውቀት፣ ሀብትና ጉልበት በማስተባበር የተሻለ ውጤት ማግኘት።

4. ፍትሐዊ አጠቃቀምና አስተዳደር

አንቀጽ 5(1)፣ 5(2)	ማኅበራት በፈቃደኝነት የተመሠረቱና አገልግሎታቸውን ለመጠቀም ፈቃደኛ ለሆነ ሰው ሁሉ ያለ እድልዎ ክፍት ናቸው፤ በአባላት የሚተዳደሩ ዴሞክራሲያዊ ድርጅቶች ናቸው፤ እያንዳንዱ አባል እኩል የመምረጥ መብት አለው።
አንቀጽ 25(1) ሀ	አባል በተሳትፎው መጠን ከማኅበሩ የሚሰጠውን አገልግሎትና ጥቅም የማግኘት መብት አለው።
አንቀጽ 29(2)	ማንኛውም አባል ዕጣው ምንም ያህል ቢሆን እንደ ድምፅ ብቻ አለው።
አንቀጽ 25(2) ሀ፣ ለ	አባል የማኅበሩን መተዳደሪያ ደንብ፣ መመሪያዎችና ውሳኔዎች የማክበርና በመተዳደሪያ ደንቡ መሠረት የሚሠሩ ሥራዎችን የማከናወን ግዴታ አለበት።

5. ሥልጠና፣ ድጋፍ እና ልዩ መብቶች

አንቀጽ 21(2) ሐ	ለአባላት ከምርት በፊትና በኋላ የምርት ጥራት ላይ ሥልጠና መስጠት።
አንቀጽ 43(1) ሀ፣ ሐ	ከገቢ ግብር ነፃ መሆን (አባላት በትርፍ ድርሻቸው ላይ ግብር ይከፍላሉ)፤ ከብሔራዊ የኅብረት ሥራ ማሠልጠኛ ተቋም የማኅበራት እንቅስቃሴና አቅም ግንባታ ሥልጠናና ድጋፍ ማግኘት።
አንቀጽ 43(2)	መሠረታዊ ማኅበር ከንብረቱ ጋር በተያያዘ ለፍርድ ቤት ክርክር ከሚከፈል የዳኝነት ክፍያ ነፃ ነው።
አንቀጽ 70(7)፣ 70(8)	ሥልጣን ያለው አካል ለማኅበራት የምርት ግብይት መያዝ ድጋፍ ይሰጣል፤ ማኅበራትን የሚመራ የአሰራር ሥርዓት ይዘረጋል።

6. ከዘርፍ መግለጫው ጋር ያለ ግንኙነት

«የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃ»	አንቀጽ 21(2) ለ፣ 21(7)፣ 8(2)
«የውኃ ሀብትን በጋራና በፍትሐዊነት መጠቀም»	አዋጁ ስለ ውኃ ሀብት በግልጽ አይደነግግም። ከቅርብ አጠቃላይ ድንጋጌዎች፦ አንቀጽ 5(1)–(2)፣ 25(1) ሀ፣ 25(2) ሐ፣ 44
«የአፈርና ውኃ ጥበቃ ሥራዎች»	አዋጁ ስለ አፈርና ውኃ ጥበቃ በግልጽ አይደነግግም፤ ሥራው በአንቀጽ 21(2) ለ (የአካባቢ ልማትና ጥበቃ) ሥር ሊታይ ይችላል።

«የመስኖ ካናሎችን መገንባትና መንከባከብ»	አዋጁ ስለ መስኖ በግልጽ አይደነግግም። ከቅርብ ድንጋጌዎች፡ አንቀጽ 21(2) ሠ (ፕሮጀክቶች)፣ 43(1) ለ (መሬት)፣ 25(2) ሐ (የጋራ ንብረት መጠበቅ)
«የውኃ ፓምፖችና ዘመናዊ መስኖ ቴክኖሎጂዎችን ማቅረብ»	አዋጁ በግልጽ አይጠቅስም። ለአባላት ግብዓትና አገልግሎት ማቅረብ በአንቀጽ 4(4) ላይ ይገኛል።
«በዓመት ሁለትና ከዚያ በላይ ማምረት»	ከአዋጁ የሚገኝ ድንጋጌ አይደለም፤ የዘርፉ ውጤት መግለጫ ነው።
«የክርስ-ድርጅት ውኃ»	ይህ የፊደል ስህተት ሊሆን ይችላል፤ ምናልባት «የክርስ ምድር ውኃ» የሚለው ነው የታሰበው። እባክዎ ያረጋግጡ።
«count: 318»	የማኅበራት ቁጥር ከአዋጁ የሚገኝ መረጃ አይደለም፤ ከምዝገባ መረጃዎ ማረጋገጥ ያስፈልጋል።

7. ሌሎች ተዛማጅ ሰነዶች

1. በማኅበረሰብ ተሳትፎ ላይ የተመሠረተ የተፋሰስና የግጦሽ መሬት ልማት መመሪያ (Community-based Participatory Watershed and Rangeland Development: A Guideline, MoA, 2020)። ይህ መመሪያ የሚያተኩረው በማኅበረሰብ የተፋሰስ ቡድኖች ላይ እንጂ በንብረት ሥራ ማኅበራት ላይ አይደለም።

https://www.moa.gov.et/wp-content/uploads/2024/11/Community-based-participatory-watershed-and-rangeland-development_a-guideline_MoA_2020.pdf

2. በማኅበረሰብ ተሳትፎ ላይ የተመሠረተ የተፋሰስ ልማት መመሪያ (Community Based Participatory Watershed Development: A Guideline, MoARD, 2005) – ክፍል 1።

https://wocatpedia.net/images/f/fe/Ministry_Agriculture_Ethiopia_Community_Based_Watershed_Management_Guideline_2005_Part_1_A.pdf

3. የምርምር ጽሑፍ፡- Level of Communities' Participation in the Watershed Development and Management Practices in the Central Highlands of Ethiopia (2023) – ለጥናት ማጣቀሻ እንጂ ኦፊሴላዊ መመሪያ አይደለም።

https://reserds.vsu.edu.ph/wp-content/uploads/2024/01/Vol7_2_2023_p3_Naji_et al.pdf

4. የንብረት ሥራ ማኅበራት አደረጃጀት መመሪያ (Cooperatives Organizational Directive)።

<https://www.moa.gov.et/wp-content/uploads/2024/08/Cooperatives-Organizational-Directive.pdf>

5. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 106/2004 – ለቀድሞው አዋጅ 147/1998 የወጣ፤ አሁን ሥራ ላይ ላይሆነ ይችላል።

https://www.metaappz.com/References/ethiopian_laws/federal/re_106_2004/en/pdf

6. የአዋጅ 985/2016 ሌላ ቅጂ (metaappz)።

https://www.metaappz.com/References/ethiopian_laws/federal/pr_985_2016/en/pdf

ማስታወሻ፡ የውጭ ሰነዶች የተመለከቱት በፍለጋ ውጤት ቅንጣቢ መልክ ብቻ ነው፤ ሙሉ ይዘታቸው አልተነበበም። ከመጠቀም በፊት በራስዎ ያረጋግጡ። የመስኖ ውኃ ተጠቃሚዎች ማኅበራትንና የውኃ ሀብት አስተዳደርን የሚመለከቱ ሕጎችን አልፈለግኩም፤ ለመስኖ ክፍል እነሱን መመልከት ይመከራል። ተፋሰስ ማኅበራትን ብቻ የሚመለከት የተለየ የንብረት ሥራ መመሪያ አልተገኘም።